

Restauratie De Ooievaar

Wie over de Julianabrug rijdt of loopt, ziet al tijden een stilstaande molen, *De Ooievaar*. Er moet een nieuwe fundering worden aangebracht en de molen moet worden rechtgezet. Het werk is op het moment van schrijven in volle gang. Het funderingsherstel is een nieuw hoofdstuk van de restauraties die *De Ooievaar* de laatste jaren ondergaat. Het begon allemaal in 2012 toen de molenschuur aan herstel toe was. Dat viel samen met de herbesteding van de schuur omdat Molenmakerij Saendijck een nieuwe werkplaats zocht. *De Ooievaar* bleek een goede locatie. Halverwege de jaren tachtig is er al eens wat aan de fundering gedaan, maar dat was niet afdoende. De molen zakte verder en ook het onderchtkant bleef schranken. Door de verzakking was het voorslag al jaren buiten gebruik en liepen de stenen niet meer goed.

Voordat er aan de huidige werkzaamheden werd begonnen, is er al veel gedaan. Bij de restauratie van de schuur is de oorspronkelijke indeling van de zuidgevel teruggebracht. Denkend aan de restauratie van de fundering en de nieuwe indeling van de gevel is ook het plan van de insteekhaven geboren en het daarvoor meedoen aan de BankGiroLoterij Molenprijs 2015.

Het uitgangspunt van de restauratie is het maalvaardig opleveren van de oliemolen. Op voorhand is er een bouwhistorisch onderzoek gedaan, heeft de Technische Advies Commissie van De Zaanse Molen tekeningen en een bestek gemaakt, is er een bodemonderzoek uitgevoerd, vervuilde grond afgevoerd en heeft Constructiebureau Tentij de fundering doorgerekend. En dit alles onder de directie van een bouwcommissie.

De vloer voordat er beton gestort zou worden...

Deze bestaat uit Jan Lange, Martin Schaaap en Matthijs Ero. Nadat dit gedaan was kon de hoofdaannemer, Windmolenmakerij Saendijck, de stampers uitnemen en de vuisters demonteren. De vuurvaste stenen van de vuisters zijn afgebikt en klaar voor hergebruik, terwijl de rest van de vuisters wordt opgemetseld met originele ijsselsteentjes. Dit is niet gebeurd toen de vuisters in 1955 zijn hersteld.

Om het aanzicht van de molen zo authentiek mogelijk te houden is ervoor gekozen om de in de jaren tachtig geplaatste betonnen penanten te vervangen door gemetselde. Ook het eerder voor nood aangebrachte beton zal worden verwijderd.

Voordat er een werkvloer gestort werd is er nog een klein kantsteentje opgegraven. Dit lag er als fundering van een stuitblok van het oliewerk. Het steentje is naar boven gehaald en zal hoogstwaarschijnlijk gaan dienen als anti-inrijdbeveiliging voor de haven, zodat niemand per ongeluk het water inrijdt. Toen dit klaar was kon de werkvloer gestort worden, waarop uiteindelijk een 25 cm dikke betonvloer is aangebracht.

In de vloer zitten grote gaten waar de vele buispalen in geperst zullen worden door Funderingstechnieken De Coogh. Elke paal is ruim 16 meter lang en moet zorgen dat de molen weer een goede fundatie krijgt. Al dit werk zal uit het zicht zijn als het klaar is.

Zodra het betonwerk klaar is zal worden geprobeerd om het onderchtkant recht te zetten en te stabiliseren. Iets wat zeker niet makkelijk is!

Daar komen de betonmortelwagens aan...

Omdat de molen uit een onder- en boven-achtkant bestaat, kan het onderchtkant niet te veel rechtgezet worden, want dan gaat het bovenchtkant mee en komt de kap schuin te staan, met als resultaat dat de molen bijna niet meer op de wind te zetten valt! Het hele maalwerk zal bijna 20 cm worden verplaatst, zodat het onderchtkant niet te veel rechtgezet hoeft te worden. Het maalwerk zal dan meteen worden afgesteld.

Om het historisch aanzien te completeren is het een mooi streven om de in de jaren negentig gesloopte turfschuur terug te brengen, het buitentoilet in ere te herstellen en natuurlijk de haven te graven. De vergunning is verleend en binnenkort wordt de opdracht gegeven voor het graven en het slaan van de damwand. Als dan ook het opgegraven kantsteentje op zijn plaats ligt is er een mooi historisch beeld gecreëerd. Een mooi contrast tussen een oude molen op een nieuw fabrieksterrein.

Rick Bakker

Het kleine opgegraven kantsteentje...

Funderingsspecialist Jan Ijskes betrokken bij de restauratie van Zaanse molens

Van ons werk zie je niets meer als het klaar is

Funderingstechnieken De Coogh is een gerenommeerd Zaanse bedrijf dat van Groningen tot Zeeland wordt ingeschakeld als er funderingsproblemen zijn. Oprichter Jan Ijskes stelt dat een solide fundering van levensbelang is voor elk gebouw, zeker voor monumenten die worden gerestaureerd. Toch moet hij altijd uitleggen waarom er zoveel geïnvesteerd moet worden voordat de feitelijke restauratie kan beginnen. “Je ziet er later toch niets meer van.”

Jan Ijskes (63) is één met zijn bedrijf. Werken is zijn lust en zijn leven en hij is voorlopig niet van plan om daarmee te stoppen. Werken aan monumenten vindt hij het interessantst, met name ook aan molens. “Een molen is een specifiek monument. Een houten gebouw met een prachtige techniek van binnen, die vraagt om een specifieke oplossing onder de grond.”

Opgevoed in molenjargon

“We zijn momenteel bezig met de fundering en het opvijzelen van oliemolen *De Ooievaar* naast de Julianabrug. Het is de derde Zaanse molen waarbij wij zijn betrokken. Het begon toen Hillen en Roosen ons bedrijf betrok bij de bouw van *Het Jonge Schaap*. Voor de herbouw van deze molen aan de Kalverringdijk hebben wij tot volle tevredenheid van de opdrachtgever de complete fundering gemaakt. Daarmee kwamen we in beeld bij Vereniging De Zaanse Molen. Een paar jaar later werden we gevraagd om een prijsopgave te maken voor het funderingsherstel en het rechtzetten van *De Bonte Hen*.

We kregen het werk en hebben dat met plezier uitgevoerd omdat het zo’n specifieke aanpak vergde.

Molenmakerij is een aparte wereld met eigen jargon

Ik heb een varend monument en heel Zaanstad weet dat

Kijk, dat maakt dit werk zo interessant. Net als dat aan andere Zaanse monumenten die wij al eerder hebben aangepakt, zoals bijvoorbeeld de Adelaar in Wormerveer, de burgemeesterswoning in Krommenie en de Toscaanse villa aan de Westzijde in Zaandam. Nu zijn we bezig met een prijsopgave voor de Zuidervermaning in Westzaan.”

Dat gaan we vieren

Op 12-jarige leeftijd begonnen als bootsjongen op de beurtvaart, werkt Jan Ijskes inmiddels meer dan vijftig jaar. Noem hem een selfmade man die in de voetsporen van zijn grootvader trad. Deze handelaar in heipalen met een opslag achter het station in Zaandam zorgde ervoor dat zijn kleinzoon al snel een baan kreeg op de vaste wal als heier. Zo leerde hij het vak. Als 20-jarige kwam Ijskes in dienst bij Kan Palen. Hij werkte er negen jaar als verkoper van heipalen en noemt die periode een prachttijd. “Ik kon lezen en schrijven met de oude meneer Kan en heb veel ervaring opgedaan in zijn bedrijf, ook in het ondernemen.

Daar zijn we goed in. Inmiddels zijn we druk bezig bij *De Ooievaar* waar we, net als bij *De Bonte Hen*, samenwerken met molenmakerij Saendijck.

We worden er opgevoed door Ron Blonk, want de molenmakerij is een aparte wereld met een geheel eigen jargon.”

Verplaatsen dodebed

Ijskes, zelf een doorgewinterde vakman, heeft grote bewondering voor de kennis en ervaring van molenmaker Ron Blonk. “Toch kwamen we bij *De Ooievaar* voor verrassingen te staan”, vertelt hij. “Want vroeger hielden ze van praktische oplossingen en niet van een standaard aanpak. Het dodebed in *De Ooievaar* moest worden verplaatst. Een eenvoudige hijsklus, tenminste dat dachten we. Het bleek echter geen massieve constructie, maar hol metselwerk dat steunde op een ingegraven, oude molensteen. Het dodebed kon dus niet eenvoudig worden verplaatst maar moest steen voor steen worden afgebroken en een paar meter verder opnieuw worden opgebouwd op een deugdelijke, nieuwe fundering.

staphorsius
 kunsthandel & inlijstcentrale v.o.f.

taxatie en
 bemiddeling
 inlijsten,
 papier- en
 olieverfrestauratie,
 schoonmaken,
 in- en verkoop
 van oude prenten,
 kaarten en grafiek.

J.J. Allanstraat 287b
 1551 RG Westzaan
 tel.: 075-6143000
 fax: 075-6143002
 info@staphorsius.nl
 www.staphorsius.nl

SOMASS
BOUWBEDRIJF

*Restauratie-specialist en bouwer
 van Zaanse houten huizen*

Hazepad 55, 1544PW Zaandijk
 telefoon 075 621 21 31
 www.somass.nl - info@somass.nl

**kurk &
 jacobs**
 notarissen

Zeemansstraat 21
 1506 CS Zaandam
 tel. 075-6818080
 fax. 075-6172850

*Gratis parkeergelegenheid voor het
 kantoorgebouw, op eigen terrein*

windmolenmakerij
"Saendijck" b.v.

**Onderhoud
 Restauratie
 en
 Nieuwbouw**

post adres: Windmolenmakerij Saendijck b.v.
 Weiver 29
 1551 SC Westzaan
 06-20295580 075-6281425
 www.saendijck.com

Foto linksboven: Jan Ijskes voor De Ooievaar.
 Foto rechtsboven en beide foto's onder: Funderings-
 werkzaamheden door De Coogh in De Bonte Hen.

Foto: Dirk Jongejans

Toen zijn gestudeerde zonen in het bedrijf kwamen, hield het voor mij op en ben ik zelf met een hebedrijf gestart. Dat is nu 34 jaar geleden. Van meet af liep het bedrijf goed en na vier jaar ben ik Funderingstechnieken De Coogh begonnen. Dit bedrijf bestaat nu dus op de kop af dertig jaar en dat gaan we vieren."

*In nee
 zeggen ben
 ik niet
 goed*

Ijskes: "Ik heb een varend monument, een grote Amsterdammer uit 1932. Zo langzamerhand is dat in de hele Zaanstreek bekend, want ik word voor allerlei gelegenheden gevraagd om te varen.

Varend monument

Ondernemen zit Jan Ijskes in het bloed, maar dat wil niet zeggen dat hij daarnaast niets anders doet. Varen heeft zijn belangstelling sinds hij bootsjongen werd, dus op een gegeven moment moest er een schip komen. Geen sloep of motorkruiser, maar een sleepboot.

Zo vaar ik Sinterklaas in bijna alle Zaanse dorpskernen naar zijn aankomstplek en vaar ik voor de sloepenrace Slag om de Zaan en voor het evenement Midzomer op de Zaan. Ook de gemeente weet mij te vinden als de streek vanaf het water aan een speciaal gezelschap moet worden getoond. En dat doe ik allemaal belangeloos want ik vind het leuk. Ik ben bovendien niet goed in nee zeggen en met anderen helpen ben ik opgevoed."

Ed Pielkenrood